

MMASEPALA WA KGAOLO WA FRANCES BAARD

BUKA YA DITAELO YA KAROLO 14

, THOTLOETSO YA GO NEWA TSHEDIMOSETSO, MOLAO 2 WA KA 2000

Kaelo eno gape e teng ka Seaforikanse, Sejatlhapi, English le ka Sexhosa.

E tlhabolotswe ka: Moranang 2016

DITENG

1.	MATSENO	4
2.	KAELO YA KHOMIŠINI YA DITSHWANELO TSA BATHO KA MOLAO ONO	4
3.	DITIRO LE THULAGANYO YA FBDM	5
3.1	Dintlha-kakaretso ka FBDM.....	5
3.2.	Ditiro le thulaganyo ya one go ya ka Karolo 14(1)(a)	5
3.3	Ka fa Mmasepala o Rulagantsweng ka Gone	7
3.3.1.	Thulaganyo ya tsa Dipolotiki	8
3.3.2.	Thulaganyo ya Tsamaiso	9
4.	DINTLHA-KGOKAGANO.....	9
4.1	Batlhankedi ba Tshedimose tso	9
5.	DITLHOGO LE MEFUTA YA DIREKOTO TSE DI TSHWERWENG KE FBDM	10
6.	DIREKOTO TSE DI LENG TENG TSE DI BONWANG MOTLHOFO TSE DI TSHWERWENG KE FBDM (Karolo 14(1) (e)).....	11
6.1)	Tshedimose tso e e bonwang motlhofo	11
7.	MOKGWA-TSAMAIŠO WA GO KOPA GO NEWA TSHEDIMOSE TSO.....	11
7.1.	Mofuta wa kopo	12
7.2.	Thulaganyo	12
7.3.	Mefuta ya dituediso	13
8.	DITIRELO TSE DI LENG TENG (KAROLO 14(1)(f)).....	13
8.1.	Motuta wa ditirelo	13
8.1.1.	Lekgotla le dikomiti.....	14
8.1.2.	Ofisi ya Mmenejara wa Mmasepala	14
8.1.3.	Bakaedi ba Tsamaiso.....	15
8.1.4.	Bakaedi ba tsa Ditšhelete.....	15
8.1.5.	Bakaedi ba Thulaganyo le Tlhabololo	15
8.1.6.	Bakaedi ba Dithulaganyetso tsa Ditirelo.....	16
9.	TSELA YA GO BONA DITIRELO TSENO.....	16
9.1.	Thulaganyo ya go dira kopo	16
9.2.	Tshedimose tso-Kakaretso.....	18
9.3.	Dituediso	19
10.	MABAKA A GO GANA DIKOPO TSA GO NEWA TSHEDIMOSE TSO	21
11.	THULAGANYO YA BOIKUELO FA DIKOPO TSA GO NEWA TSHEDIMOSE TSO DI GANNGWE	22

12.	THULAGANYO E E LETLANG GO NNA LE SEABE GA BAAGI MO GO TLHAMIWENG GA PHOLISI LE GO DIRAGATSA TAOLO (KAROLO 14(1)(G)).....	22
12.1.	Dingongorego le Dipego.....	23
12.2.	Mananeo a baithaopi le a baithuti ba ba katisiwang ba le mo tirong	23
13.	GO TLHABOLOWA GA BUKA YA DITAELO (KAROLO 14(2))	23
14.	GO BONWA GA BUKA ENO YA DITAELO (KAROLO 14(3))	23

1. MATSENO

Molao wa Thotloetsa ya go newa tshedimosetso wa bo 2 wa ka 2000 (o morago ga fano re tla refosanang leina la one ka go o bitsa "PAIA", kgotsa "Molao") ke molao o o tlhomilweng ke kgotlatheomolao o o neng wa tlhomiwa gore o diragatse tshwanelo ya molaotseo ya go kgona go newa tshedimosetso fa e tlhokwa. PAIA e simolotse go dira ka di 9 tsa Mopitlwe 2001, kwantle ga dikarolo 10, 14, 15 le 51, tse tsone di simolotseng go dira ka di 15 tsa Tlhakole 2002.

Karolwana 14 ya Molao e pateletsa ditlamo tsa puso go kwala buka ya ditaello, e e tla thusang motho go newa tshedimosetso e e tshwerweng ke setlamo sa puso le go tlhalosa dipatlafalopotlana tse buka ya ditaello e tshwanetseng go dumalana le tsone.

Ka jalo boikaelelo jwa buka eno ya ditaello ke go itsise motho gore a ka bona jang rekotlo e e tshwerweng ke Mmasepala wa Kgaolo wa Frances Baard kgotsa Frances Baard District Municipality (FBDM), le go diragatsa karolo 14 ya Molao ono.

2. KAELO YA KHOMIŠINI YA DITSHWANELO TSA BATHO KA MOLAO ONO

Karolo 10 ya PAIA e laela gore Khomišini ya Ditshwanelo Tsa Batho e kwale dikaelo tse di motlhofo tse di tlhologanyesegang motlhofo tsa tsela ya go dirisa Molao wa Thotloetsa ya go newa tshedimosetso. Tokololo ya eleketeroniki ya kaelo eno e bolokilwe mo webosaeteng ya Khomišini ya Ditshwanelo Tsa Batho, www.sahrc.org.za mme e tlhabololwa kgwedi le kgwedi go itsise setšhaba ka ga se se diregang le ka diphetogo tse di amang dinommor tsa go ikgolaganya le batlhankedi ba tshedimosetso ba ditlamo tsa puso le ka tshedimosetso-kakaretso ka PAIA.

Gape dikhopi tsa kaelo di teng ka dipuo tsa semmuso kwa diofising tse di latelang:

1. Ofisi ya batlhankedi ba tshedimosetso tsa ditlamo tsa puso;
2. Diofisi tsotlhe tsa ditlamo tsa puso;
3. Diofisi tsotlhe tsa mmagiseterata;
4. Diofisi tsotlhe tsa Lefapha la Bosiamisi le Tlhabololo ya Molaotseo;
5. Dikantoroposo tsotlhe;
6. Mo kuranteng ya puso (go ya ka boikarabelo jwa Tona ya Bosiamisi)

3. DITIRO LE THULAGANYO YA FBDM

3.1 Dintlha-kakaretso ka FBDM

Maikaelelo a Mmasepala wa Kgaolo wa Frances Baard ke go tlamela ka ditirelo tsa boleng jo bo kwa godimo le go di tokafatsa le go tokafatsa matshele a baagi botlhe ba one ka:

- Go rotloetsa tlhabololo ya loago le ya ikonomi;
- Go tlamela ka ditirelo tse di sa kgaotseng tsa boleng jo bo kwa godimo tse di sa tureng;
- Go dirisa ditsompelo tsotlhe tse a nang le tsone ka tshomarelo le ka tsela e e mosola le e e atlegang, le
- Go nna le seabe mo go seno ka tsela e e mosola ga baamegi le baagi ba puso ya temokerasi.

3.2. Ditiro le thulaganyo ya one go ya ka Karolo 14(1)(a)

Ditiro tsa Mmasepala wa Kgaolo wa Frances Baard go ya ka karolo 156 ya Molatheo wa Repaboliki ya Aforika Borwa, wa ka 1996 le mo go Kgaolo 5 ya Molao wa Dithulaganyo Tsa Bommasepala wa bo 117 wa ka 1998, o o tlhabolotsweng o laela gore:

"Mmasepala wa kgaolo o tshwanetse go ikemisetsa go nna le phitlhelelo e e dirwang ka go tshwaraganelwa, e e sa kgaotseng ya tlhabololo ya loago le ya ikonomi ya lefelo la yone lotlhe ka go –

- (a) tlhomamisa gore thulaganyo ya tlhabololo ya kgaolo yotlhe e dirwa ka go tshwaraganelwa;
- (b) go rotloedwa ga tlhabololo ya ka kakaretso le ditirelo tsa mmasepala ka kakaretso;
- (c) go godisa bokgoni jwa bommasepala ba selegae mo teng ga lefelo la yone gore ba dire tiro ya bone le go diragatsa bolaodi jwa bone moo bokgoni joo bo tlhokegang gone; le
- (d) Go rotloetsa go abiwa ga ditsompelo ka tekatekano fa gare ga bommasepala ba selegae mo lefelong la yone go tlhomamisa gore ditirelo tsa mmasepala di dirwa ka selekanyo se se tshwanetseng mo lefelong la one;

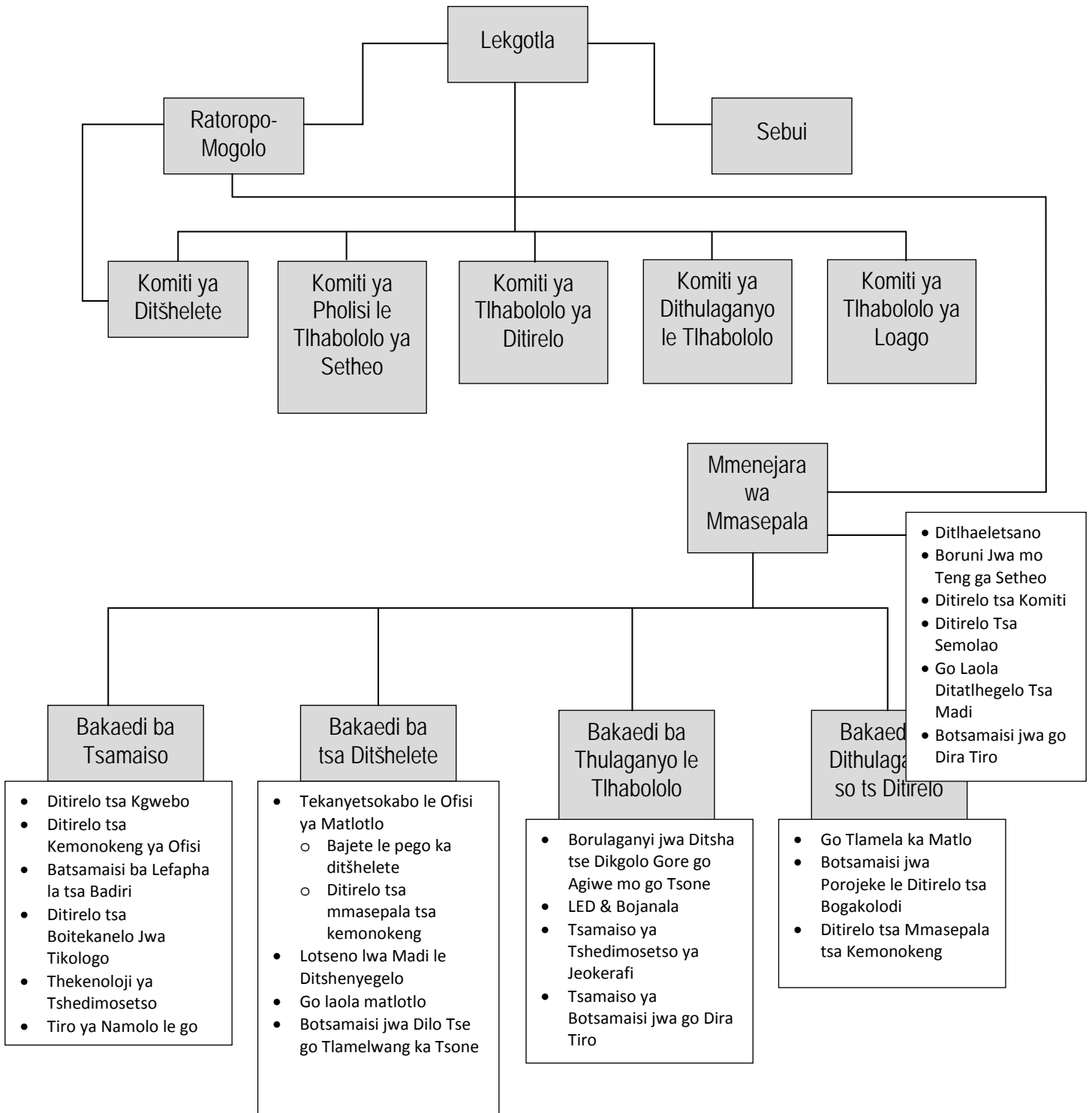
Mo godimo ga moo, mmasepala wa kgaolo o na le ditiro le maikarabelo a a amanang le:

- (i) mafelo a kgaolo yotlhe ka kakaretso a mmasepala a go latlhela matlakala a a popota;
- (ii) ditsela tsa mmasepala tse e leng karolo ya konokono ya tsamaiso ya mo lefelong la mmasepala wa kgaolo ka kakaretso ya dipalangwa mo tseleng;

- (iii) ditirelo tsa go laola dipalangwa tsa botlhe
- (iv) maemafofane a mmasepala a lefelo la mmasepala wa kgaolo ka kakaretso;
- (v) ditirelo tsa go tima molelo tsa mmasepala tsa lefelo la mmasepala wa kgaolo ka kakaretso;
- (vi) go tlhoma le go laola mebaraka e e tlhagisang dikumo tse di foreše le mafelo a botlhabelo jwa diphologolo mo mafelong a magolo a bommasepala mo kgaolo;
- (vii) go tlhoma le go laola mabitla le mafelo a go fisa ditopo mo mafelong a magolo a bommasepala mo kgaolo;
- (viii) thotloetso ya bojanala mo lefelong le le ka fa tlase ga mmasepala wa kgaolo; le
- (ix) ditiro tsa setšhaba tsa mmasepala tse di amanang le ditiro dipe tse di fa godimo kgotsa ditiro dipe tse dingwe di sele tse di abetsweng mmasepala wa kgaolo.

3.3 Ka fa Mmasepala o Rulagantsweng ka Gone

FBDM e na le thulaganyo ya tsa dipolotiki la thulaganyo ya tsamaiso.

3.3.1. Thulaganyo ya tsa Dipolotiki

Lekgotla ke setlamo se se kwa godimo go di fetsa tsotlhe se se dirang ditshwetso sa mmasepala. Sebui, Mokhanselara BM Maribe ke modulasetulo wa Lekgotla. Ratoropomogolo, e leng Mokhanselar MM Moloi, ke tlhogo ya sepolotiki ya mmasepala le modulasetulo wa komiti ya ratoropo. Bakhanselara botlhe ke maloko a:

- Komiti ya Ratoropo;
- Komiti ya Ditšhelete;
- Pholisi le tlhabololo ya setheo;
- Tlhabololo ya ditirelo;
- Thulaganyo le Tlhabololo;
- Tlhabololo ya loago; le
- Diakhaonto tsa puso tsa Mmasepela kgotsa Municipal public accounts (MPAC)

(a) Dikomiti

Molao wa Dithulaganyo tsa Bommasepala o laela gore go tlhomiwe komiti ya rratoropo le dikomiti. Maloko a komiti ya rratoropo gape a direla jaaka badulasetulo ba dikomiti tse di farologaneng.

(b) Maloko a Komiti ya Rratoropo

Mohumagatsana MM Moloi	(Mmatoropo-Mogolo: Modulasetulo)
Rre K Rifles	(Pholisi le Tlhabololo ya Setheo)
Rre B Silingile	(Tlhabololo ya Ditirelo)
Mohumagatsana PR Molefi	(Tlhabololo ya Loago)
Mohumagatsana T Nicholas	(Thulaganyo le Tlhabololo)
Rre W Johnson	(Tsa Ditšhelete)

3.3.2. Thulaganyo ya Tsamaiso

Tsamaiso ya mmasepala e rulagantswe ka mafapha a le matlhano a e leng:

- Ofisi ya Mmenejara wa Mmasepala;
- Bakaedi ba Tsamaiso;
- Bakaedi ba tsa Ditšhelete;
- Bakaedi ba Thulaganyo le Tlhabololo; le
- Bakaedi ba Dithulaganyetso tsa Ditirelo

4. DINTLHA-KGOKAGANO

Aterese ya Tiro: 51 Drakensberg Avenue
Carters Glen
KIMBERLEY, 8301

Aterese ya Poso: Private Bag X6088
KIMBERLEY, 8300

Mogala: +27 (0) 53 838 0911

Fekese: +27 (0) 53 861 1538

Imeile: mamikie.bogatsu@fbdm.co.za

Website: www.francesbaard.gov.za

4.1 Batlhankedi ba Tshedimosetso

Dintlha tsa go ikgolaganya le motlhankedi wa tshedimosetso le motlatsa-motlhankedi wa tshedimosetso yo o tlhophilweng go ya ka karolo 17 ya Molao di ka mokgwa o o latelang:

Motlhankedi wa tshedimosetso: Mohumagatsana Mamikie Bogatsu
Mmenejara wa Mmasepala
Nomore ya mogala : +27 (0) 53 838 0998
Fekese: +27 (0) 53 861 1538

Motlatsa-motlhankedi wa tshedimosetso: Rre Frank Mdee
Mokaedi: Thulaganyo le Tlhabololo
Nomore ya mogala : +27 (0) 53 838 0920
Fekese: +27 (0) 53 861 1538

5. DITLHOGO LE MEFUTA YA DIREKOTO TSE DI TSHWERWENG KE FBDM

a) Difaele tsa go kwalelana

- Molao o o tlhomilweng ke kgotlatheomolao;
- Go tlhoma, go fedisa le go naya mmasepala maduo
- Ditlhopho le bakhanselara
- Lekgotla le dikomiti tsa lekgotla: go tlhomiwa ga tsone le dikopano
- Thulaganyo le taolo
- Tsa Ditšhelete
- Go Laola Ditatlhegelo tsa Madi
- Go tlamela ka dilo tsa mo gae, ditirelo, ditsha le dikago
- Dithendara, dikonteraka le ditumalano
- Lefapha la Badiri
- Dipego, dipoelo le dipalopalo
- Papatso, tshedimosetso, matshwao le matsholo
- Meletlo le dikokoano tsa botsalano
- Go tlhomiwa ga ditlamo le dikopano tsa tsone le ditiragalo tse dingwe
- Tsamaiso ya tshiamiso
- Ditirelo tsa semolao;
- Go ikwadisa, dilaesense, ditifikeiti le makwalotetla
- Go rulaganya, go kgaoganya setsha le go laola dikago;

- Ditirelo tse di bothokwa; le
- Dittirelo-setšhaba

b) Diajenda le ditshwetso tse di dirilweng mo kopanong

c) Direjisetara

d) Dinepe

e) Go dira dimmepe

f) Difilimi, dividio le ga gatisa modumo

g) Dikgatiso tsa eleketeroniki; le

h) Direkoto tse di khutlisitsweng

6. DIREKOTO TSE DI LENG TENG TSE DI BONWANG MOTLHOFO TSE DI TSHWERWENG KE FBDM (Karolo 14(1) (e))

Direkoto tse di mo lenaaneng le le fa tlase fano di ka bonwa motlhofo kwantle ga gore motho a kope go di bona go ya ka Molao. Moo go nang le dikhopi tse di lekaneng gone, rekoto e ka bonwa mahala fa setoko se sa ntse se le teng, mme fa di sena go fela, di a duelelwa morago ga gore di gatisiwe gape. Dingwe tsa direkoto tseno gape di ka bonwa mahala mo webosaeteng ya FBDM mo atereseng ya www.francesbaard.gov.za.

6.1) Tshedimose tso e e bonwang motlhofo

- Dipego
- Dibukana
- Diphamfolete
- Diphousetara; le
- Makwalodikgang

7. MOKGWA-TSAMAI SO WA GO KOPA GO NEWA TSHEDIMOSE TSO

Mokopi o tshwanetse go newa rekoto ya mmasepala wa kgaolo fa ene mokopi a dumalana le dilo tse di latelang:

- Fa dipatlafalo tsotlhe tsa mekgwa-tsamaiso ya Molao e e amanang le kopo kgotsa go newa rekoto eo; le
- Fa go newa rekoto eo go sa ganediwe ka ntlha ya lebaka lepe fela la go gana le le umakiwang mo go kgaolo 4 ya Molao.

7.1. Mofuta wa kopo

- Mokopi o tshwanetse go tlatsa foromo e e ka bonwang mo Kuranteng ya Puso [Kitsiso ya Puso ya R187- 15 Tlhakole 2002, Foromo A] le mo webosaeteng ya mmasepala wa kgaolo (www.francesbaard.gov.za)

7.2. Thulaganyo

- Mokopi o tshwanetse go supa gore a a ka rata go kopolola rekoto kgotsa a a ka rata go tlhatlhobela rekoto kwa diofising mmasepala. Go farologana le moo, fa rekoto e se tokomane e ka lejwa e le ka sebopego se e kopilweng e le mo go sone, fa go kgonega (*s 29(2)*);
- Fa motho a kopa go e newa e le ka sebopego se se rileng mokopi o tshwanetse go e newa e le ka sebopego se a se kopileng e le mo go sone. Go tshwanetse ga dirwa jalo ntle le fa e le gore go dira jalo go ka kgoreletsana ka tsela e e sa siamang le ditiro tsa mmasepala, kgotsa go senya direkoto, kgotsa go kgoreletsa tetlokhopi ya puso. Fa ka ntlha ya mabaka a a utlwalang a sa kgone go newa rekoto ka sebopego se a se kopileng e le mo go sone mme e le ka sebopego se se farologaneng, go tla balelelwa tuediso ya kwa tshimologong ya sebopego se mokopi a e kopileng e le mo go sone (*s 29(3) and (4)*);
- Fa, mo godimo ga go newa karabo ka lekwalo ya kopo ya gagwe ya go newa rekoto, mokopi a batla go itsisiwe tshwetso ka tsela epe e nngwe, ka sekai, ka mogala, seno se tshwanetse go supiwa (*s 18(2)(e)*);
- Fa mokopi a kopa tshedimose tso mo boemong jwa mongwe o sele, go tshwanetse ga bontshiwa maemo a motho yo o dirang kopo eo (*s 18(2)(f)*); mme

- Fa mokopi a sa kgone go buisa le go kwala, kgotsa a na le bogole, a ka nna a dira kopo ka molomo. Motlhankedi wa tshedimose tso o tshwanetse go tlatsa foromo mo boemong jwa mokopi yoo a bo a mo naya khopi (s 18(3)).

7.3. Mefuta ya dituediso

Go na le mefuta e mebedi ya dituediso tse di tshwanetseng go duelwa go ya ka Molao, e leng tuediso ya go dira kopo le tuediso ya go newa rekoto go ya ka karolo 22:

- Mokopi yo o batlang go newa rekoto e e nang le tshedimose tso ya poraefete ka ga gagwe ga a tlhoke go duela tuediso ya kopo. Mokopi ope yo mongwe, yo o e seng mokopi yo o batlang go newa rekoto e e nang le tshedimose tso ya gagwe ya poraefete, o tshwanetse go duela tuediso e e batlegang ya kopo.
- Motlhankedi wa tshedimose tso o tshwanetse go itsise mokopi (fa e se yo o kopang go newa tshedimose tso ya gagwe ya poraefete) ka lekwalo, gore a duele tuediso e e batlegang (fa e le teng) pele kopo e ka simololwa go baakanngwa go ya pele.
- Tuediso ya kopo e e duelwang ditlamo tsa puso ke R35 (diranta di le someamararotlhano). Mokopi a ka nna a tlhatlhela boikuelo jwa mo teng ga setlamo, fa go tshwanela, kgotsa go dira kopo kwa kgotlatshekelong kgatlhanong le thendara kgotsa tuediso ya kopo.
- Fa motlhankedi wa tshedimose tso a sena go dira tshwetso ka kopo mokopi o tshwanetse go itsisiwe ka tshwetso eo ka tsela e mokopi a neng a batla go itsisiwe ka yone.
- Fa a newa kopo ya gagwe o tla duedisiwa tuediso e nngwe ya go batla rekoto, go e baakanya, go e tlhagisa gape le go duelela nako epe e e fetileng diura tse di beilweng tsa go batla le go baakanya rekoto eo gore e ntshiwe.

8. DITIRELO TSE DI LENG TENG (KAROLO 14(1)(f))

8.1. Motuta wa ditirelo

Mofuta wa ditirelo tse FBDM e tlamelang ka tsone go ya ka Molao o akaretsa ditirelo tse di leng go ya ka fa thulaganyo ya FBDM e tlhalosiwang ka gone. Ka jalo motho o tla direlwa tirelo eo ka mokgwa o o latelang, go ya ka thulaganyo e e rileng:

8.1.1. Lekgotla le dikomiti

Dikomiti sa Lekgotla di kopana kgwedi le kgwedi go tlhama ditshithshinyo le go di romela go komiti ya rrororopo, e le yone e kopanang kgwedi le kgwedi mme le yone e bo e romela ditshithshinyo tsa yone go Lekgotla. Tsamaiso eno e rotloetsa go tshwarwa ga motlotlo o o tseneletseng wa dilo tsotlhe.

8.1.2. Ofisi ya Mmenejara wa Mmasepala

Mmenejara wa Mmasepala ke tlhogo ya tsamaiso le motlhankedi wa bobalamatlotlo wa mmasepala. Mmenejara wa Mmasepala o ikarabela ka tsamaiso ya go somarela madi, e e atlegang le e e mosola le ya go sikara maikarabelo a yone tumalanong le Molao wa Ditsamaiso tsa Mmasepala wa bo 32 wa ka 2000, Molao wa Mmasepala wa go Laola Ditšhelete wa bo 56 wa ka 2003 le melao e mengwe e e maleba e e amanang le molao o o laolang pusoselegae. Ofisi ya Mmenejara wa Mmasepala e akaretsa ditiro tsa boruni jwa mo teng ga setheo, ditlhaeletsano, ditirelo tsa komiti, ditirelo tsa semolao le go laola kgonagalo ya go nna le ditatlhegelo tsa madi. Ditirelo tse di umakilweng tseno di dirwa ka mokgwa o o latelang:

- **Boruni Jwa mo teng ga Setlamo:** Go dira tiro ya boruni e e amanang le tsa tiro, ditšhelete le go dirwa ga dilo tumalanong le molao le go tlamela setlhopho sa botsamaisi ka ditirelo tsa bogakolodi.
- **Tlhaeletsano:** E rotloetsa le go tlhama maemo a a tla dirang gore mmasepala wa selegae le baamegi bape ba bangwe ba nne le seabe mo mererong ya mmasepala wa kgaolo.
- **Ditirelo tsa Komiti:** Ke go kwala diajenda le ditshwetso tse di dirilweng mo kopanong go di naya Lekgotla le Dikomiti tsa yone le go tshegetsisa mafapha ka tiro ya tsamaiso.
- **Ditirelo Tsa Semolao:** Ke go thusa mmasepala ka kgakololo ya semolao le ditirelo tsa kemonokeng.
- **Go Laola Kgonagalo ya Go Nna le Ditatlhegelo Tsa Madi:** Ke go laola dithulaganyo tsa go laola kgonagalo ya go nna le ditatlhegelo tsa madi, go akaretsa le tharabololo ya ditiro tsa tsietso le tsa bonweenwee.
- **Botsamaisi jwa go dira tiro:** go rulaganyetsa tiro, go e baya leitlho, go sekaseka boleng jwa tiro ya mmasepala le go ntsha pegu ka yone go tshegetsisa maikaelelo a a logetsweng maano a mmasepala.

8.1.3. Bakaedi ba Tsamaiso

Lefapha le dira tirelo e e tseneletseng ya tsamaiso le go ema mmasepala nokeng ka ditiro tse di umakilweng fa tlase fano:

- **Ditirelo tsa Kemonokeng ya Ofisi:** Go laolwa ga direkoto ka tsela e e mosola le e e nang le matswela, go ema ofisi nokeng le go tlhama ditirelo
- **Ditirelo tsa Lefapha la tsa Badiri:** Go tsoma badiri, go laola le go tlhama lefapha la tsa badiri mo teng ga mmasepala.
- **Boitekanelo Jwa Tikologo:** Go laola maemo a tikologo a a ka nnang ao a ka nnang a ama botsogo jo bo siameng jwa banni ba kgaolo ka tsela e e sa siamang.
- **Go tima molelo le tiro ya namolo:** Go laola melelo ka katlego le go go fokotsa diphelelo tsa one tse di sa siamang le tshenyoye ya one mo banning ba kgaolo.
- **Thekenoloji ya Tshedimosetso:** Go tlamela mmasepala ka tshegetso ya IT

8.1.4. Bakaedi ba tsa Ditšhelete

Lefapha le tlamela ka ditirelo tsa ditšhelete le tshegetso tse di akaretsang ditiro tse di latelang:

- **Lotseno lwa Madi le Ditshenyegelo:** Go laola tuelo ya dikoloto, madi a lotseno le go kokoanya dikoloto le go laola dipeeletsomadi le matlotlo.
- **Kantoro ya Tekanyetsokabomadi:** Go kwala pego ya ngwaga le ngwaga ya tekanyetsokabomadi le pego ya mo tsamaong ya ngwaga ka go tsenngwa tirisong ga tekanyetsokabomadi.
- **Botsamaisi jwa Dilo tse go Tlamelwang ka Tsone:** Go laolwa ga thomelo ya dithoto le ditirelo tse di direlwang mmasepala

8.1.5. Bakaedi ba Thulaganyo le Tlhabololo

- **Go Bulwa ga Ditsha Gore go Agiwe mo go Tsone:** Thotloetso ya tlhabololo e e tshwarelelang ya manno a batho ka go dira tshekatsheko e e tseneletseng le e e kopanetsweng ya loago, ya ikonomi le ya tikologo.

- **Tlhabololo ya Ikonomi mo Loagong kgotsa Local Economic Development (LED):**
Thulaganyo ya go tlhofofatsa go tlhamiwa ga maemo a a tshwarelelang a dipeeletsomadi mo ikonoming ya naga ya rona
- **Tsamaiso ya Tshedimose tso ya Jeokerafi kgotsa Geographical Information System (GIS):** Go dira gore deitha ya ditsha e kgone go fitlhelelwa ke baamegi botlhe gore ba tlhomamise gore go dirwa ditshwetso tse di atlegileng tse di mosola

8.1.6. Bakaedi ba Dithulaganyetso tsa Ditirelo

- **Go Tlamela ka Matlo:** Go tlhofofatsa go tlhamiwa ga thulaganyo e e kgonang go itsetsepela ya go tlamelo ka matlo
- **Botsamaisi jwa Porojeke le Ditirelo tsa Bogakolodi:** Go thusa le go tshegetsisa bommassepala ba selegae ka dikarolo tsothe tsa diporojeke tsa ditirelo le O&M, go akaretsa le go baya maemo leitho le go sekaseka boleng jwa one.
- **EPWP:** Go tshegetsisa le go fedisa mmogo le go fokotsa go tlhoka tiro

9. TSELA YA GO BONA DITIRELO TSENO

9.1. Thulaganyo ya go dira kopo

Kgato 1: Kopo

Fa motho a batla go kgona go newa tshedimose tso e e tshwerweng ke FBDM, motho yoo o tshwanetse go dira kopo ya go newa tshedimose tso e e maleba ka go dirisa foromo ya teng. Foromo eno e teng mo webosaeteng ya FBDM mo atereseng ya www.francesbaard.gov.za, kgotsa e ka bonwa fa e kopiwa go Mmenejara wa Mmassepala mo Nomoreng ya Mogala ya: 053 – 838 0911.

Foromo e e tladitsweng ya go dira kopo e ka romelwa go:

Mmenejara wa Mmassepala
Mohumagatsana ZM Bogatsu

Aterese ya mmila: 51 Drakensberg
Carters Glen
Kimberley
8301

Aterese ya poso: Private Bag X6088
Kimberley
8300

Mogala: +27 (0) 53 838 0911
Fekese: +27 (0) 53 861 1538
Imeile: mamikie.bogatsu@fbdm.co.za

Kgato 2: Go netefatsa kopo le go e amogela

Motlhankedi wa tshedimosetso o amogela kopo le go e netefatsa go bona gore a tshedimosetso e e kopiwang e teng mo FBDM. Morago ga moo kopo eno e a amogelwa, e a ganwa kgotsa e fetisediwa kwa bathong ba ba tshwanetseng ba e leng boboloki ba ba tshwanetseng ba tshedimosetso e e kopiwang. Morago ga moo mokopi o bolelelwa gore kopo ya gagwe e amogetswe go bo go tlhomamisiwa gore o e kopa e le ka sebopego sefe.

Kgato 3: Go berekana le tshedimosetso

Fa kopo e amogetswe, FBDM e tla kokoanya tshedimosetso eo le go e baakanya le go balelela gore e tlile go nna bokae. Madi a yone a balelelwa go ya ka melawana ya serapa 9.3 se se fa tlase.

Kgato 4: Kitsiso ya bofelo

Mokopi o tla itsisiwe fa go berekana le kopo ya gagwe go weditse le gore o tshwanetse g duela FBDM bokae.

Kgato 5: Tuelo le thomelo ya kopo

Fa tuelo e e tlhalosiwang go kgato 4 e sena go amogelwa (ka go latela thulaganyo ya go duela e e tshwanang le ya kgato 1), tshedimosetso e a ntshiwa e newa mokopi.

9.2. Tshedimosetso-Kakaretso

9.2.1. Foromo e e laoletsweng e tshwanetse go tladiwa ka botlalo gore e thuse motlhankedi wa tshedimosetso go bona:

- Rekoto kgotsa direkoto tse di kopiwang;
- Gore mokopi ke mang;
- Di kopiwa di le ka sebopego sefe, fa kopo e amogetswe; le
- Aterese ya poso kgotsa nomoro ya fekese ya mokopi.

9.2.2. FBDM e berekana le kopo eno malatsi a le 30, kwantle ga fa mokopi a tlhalositse mabaka a a kgethegileng a go e batla ka bonako, a a tla kgotsofatsang motlhankedi wa tshedimosetso, gore ke mabaka afe a a laolang gore lobaka lwa nako e e fa godimo lo se ka lwa latelwa.

9.2.3. Malatsi a le 30 a FBDM e tla dirang tshwetso ka one ya go dumelela kgotsa go gana go ntsha kopo eo, a ka nna a okediwa gore e nne malatsi a mangwe gape a a sa feteng masomeamararo (30) fa e le gore kopo ke ya tshedimosetso e ntsi thata, kgotsa fa kopo e batla gore tshedimosetso e e kopilweng e batlwe, e e bolokilweng kwa ofising e nngwe ya setheo mme e le tshedimosetso e e ka se kang ya kgona go bonwa mo malatsing a le 30. FBDM e tla itsise mokopi ka lekwalo fa go ka tlhokega gore nako e okediwe.

9.2.4. Fa kopo e dirwa mo boemong jwa motho yo mongwe, mokopi o tla tshwanelwa ke go ntsha bosupi jwa maemo a mokopi yo o dirang kopo eno ka tsela e e kgotsofatsang Motlhankedi wa Tshedimose tso ka moo go ka kgonegang ka gone.

Fa motho a sa kgone go tlatsa foromo e e laoletsweng ka ntlha ya go bo a sa itse go buisa le go kwala kgotsa ka ntlha ya bogole, motho yoo a ka dira kopo ka molomo. Mokopi o tshwanetse go duela tuediso e e batliwang, pele ga fa kopo e ka simololwa go baakangwa.

9.3. Dituediso

9.3.1. Molao o laela gore go dirwe mefuta e mebedi ya dituediso, e leng:

- a) Tuediso ya go dira kopo, e e tla nnang tuediso e e sa fetogeng; le
- b) Tuediso ya go newa tshedimose tso, e e tshwanetseng go balelelwa ka go akanyetsa ditshenyegelo tsa go e tlhagisa boša, go e batla le nako ya go e baakanya le ditshenyegelo tsa teng, mmogo le ditshenyegelo tsa poso.

9.3.2. Fa motlhankedi wa tshedimose tso a amogela kopo, Motlhankedi yoo, o tla kopa mokopi ka lekwalo, kwantle ga fa e le mokopi yo o batlang go newa tshedimose tso ya gagwe ya poraefete, gore a duele tuediso e e kopilweng (fa e le teng), pele ga fa kopo eo e baakangwa go ya pele. Fa rekoto e batlilwe le go baakanyediwa go senolwa, go akaretsa le dithulaganyo tsa go e ntsha ka mofuta o e kopilweng ka one go batla diura tse di fetang tse di beilweng mo ditaelong tsa go dira seno, motlhankedi wa tshedimose tso o tla itsise mokopi go duela dipositi ya madi a a batlegang a tuediso ya go newa rekoto e e neng e tla duelwa fa kopo eno e amogetswe.

Motlhankedi wa tshedimose tso o tla tshwara rekoto eno go fitlha mokopi a sena go duela dituediso tsa yone jaaka go bontshitswe fa tlase fano.

9.3.3. Mokopi yo o neilweng kopo ya go newa rekoto, o tshwanetse go duela tuediso ya go e newa , ya go e tlhagisa boša le ya go e batla le go e baakanya, le ya nako epe fela e e batlegang mo godimo ga diura tse di beilweng tsa go batla rekoto le go e baakanyetsa go senolwa go akaretsa le go dira dithulaganyo tsa go e ntsha ka mofuta o e batlwang ka one.

9.3.4. Fa go duetswe dipositi ya kopo ya go newa rekoto, mme kopo eo e bo e ganwa, Motlhankedi wa Tshedimosetso yo o amegang o tshwanetse go busetsa mokopi dipositi eo.

9.3.5. Ditudiso tsa go newa rekoto di ka mokgwa o o latelang:

	R
(1) (a) Fotokhopi ya A4 kgotsa karolo ya yone	0,60
(b) Fotokhopi e e gatisitsweng ya A4 kgotsa karolo ya yone e e mo khomphiutheng kgotsa ya eleketeroniki kgotsa e le mo motšhining	0,40
(c) Khopi e e buisiwang ka khomphiutha ka –	
(i) disiki ya compact	40,00
(d) (i) Ya go tlanngwa ga mafoko a a gatisitsweng ka segatisa-mantswe e e nang le ditshwantsho a tsebe ya A4 kgotsa karolo ya yone	22,00
(ii) Go bona khopi e e nang le ditshwantsho	60,00
(e) (i) Ya go tlanngwa ga mafoko a a gatisitsweng ka segatisa-mantswe, a tsebe ya A4 kgotsa karolo ya yone.....	12,00
(ii) Go newa khopi ya mafoko a a gatisitsweng ka segatisa-mantswe.....	17,00
(f) Go batla rekoto le go e baakanyetsa go senolwa, R15,00 ka ura kgotsa karolo ya ura, kwantle ga ura ya ntlha, e e batlegang ya go e batla le go e baakanya.	

(2) Poso e duelelwa fa khopi ya rekoto e tshwanetse go posediswa mokopi.

10. MABAKA A GO GANA DIKOPO TSA GO NEWA TSHEDIMOSETSO

Mabaka a konokono a gore FBDM e gane ka kopo ya tshedimose tso a amana le:

- (1) Patelesego ya go sireletsa bosephiri jwa motho wa boraro yo e leng motho wa tlholego, e leng se se tla akaretsang go senolwa ga tshedimose tso ya poraefete go sa tlhokege ya motho yoo wa tlholego;
- (2) Patelesego ya go sireletsa tshedimose tso ya kgwebo ya motho wa boraro, fa rekoto e na le:
 - diphiri tsa kgwebo tsa motho yoo wa boraro;
 - tshedimose tso ya tsa ditšhelete, ya kgwebo, ya saense kgotsa ya tsa thekenoloji eo go ka diregang gore go senolwa ga yone go bakele kgwebo ya motho yoo wa boraro mathata a tsa ditšhelete kgotsa a kgwebo;
 - tshedimose tso e e senolwang e motho wa boraro a e senolelang FBDM mo sephiring, fa go senolwa ga yone go ka bakela motho yoo wa boraro mathata a tsa ditherisano kgotsa a tsa kgaisano ya kgwebo.
- (3) Patelesego ya go sireletsa tshedimose tso ya sephiri ya batho ba boraro fa e sirelediwa go ya ka tumalano epe;
- (4) Patelesego ya go sireletsa tshireletse go ya batho le go sireletsa dithoto;
- (5) Patelesego ya go sireletsa direkoto tse di ka lejang e le tshiamelo mo dithulaganyong tsa semolao;
- (6) Ditiro tsa FBDM;
- (7) Ditiro tsa kgwebo tsa FBDM, tse di ka akaretsang:
 - diphiri tsa kgwebo tsa FBDM;

- tshedimosetso ya tsa ditšhelete, ya kgwebo, ya saense kgotsa ya tsa thekenoloji eo go ka diregang gore go senolwa ga yone go bakele FBDM mathata a tsa ditšhelete kgotsa a kgwebo;
 - tshedimosetso, e fa e senolwa e ka bakelang FBDM mathata a tsa ditherisano kgotsa a tsa kgaisano ya kgwebo.
 - porokeramo ya khomphiutha e e leng thoto ya FBDM e e sirelediwang ka tetlokhopi;
- (8) Tshedimosetso ya patlisiso ya FBDM kgotsa ya motho wa boraro, fa e le gore go senolwa ga yone go tla senola dintlha tsa boitshupo tsa FBDM, tsa mmatlisisi kgotsa kang e go batlisisiwang ka yone e bile go ka bakela tiro ya patlisiso mathata a a masisi.
- (9) Dikopo tsa tshedimosetso tsa go tshameka kgotsa tse di dirwang ka kgalefo, kgotsa tse di akaretsang go faposa ditsompelo go sa tlhokege di tla ganwa.

11. THULAGANYO YA BOIKUELO FA DIKOPO TSA GO NEWA TSHEDIMOSETSO DI GANNGWE

FBDM ga e na mekgwa-tsamaiso ya mo teng ga setheo ya go dira boikuelo. Mo mabakeng a a ntseng jalo, go tshwanetse ga ikgolaganngwa le dikgotlatshekelo fa dilo di dirilwe kwantle ga go latela ditaello tsa Molao. Seno se tla dira mo boemong bope jwa fa mokopi a batla go dira boikuelo kgatlhanong le tshwetso ya Motlhankedi wa tshedimosetso. Le fa go umakilwe mekgwa-tsamaiso ya boikuelo jwa mo teng ga setheo, seno se tla dirwa fa fela e le gore setlamo sa puso se na le mekgwa-tsamaiso eo ya go ka tshwara boikuelo jo bo ntseng jalo jwa mo teng ga setheo.

12. THULAGANYO E E LETLANG GO NNA LE SEABE GA BAAGI MO GO TLHAMIWENG GA PHOLISI LE GO DIRAGATSA TAOLO (KAROLO 14(1)(G))

FBDM e ka nna ya dira dithulaganyo tsa go letla go nna le seabe ga baagi fa e tlhama pholisi ya yone le go diragatsa taolo ya yone ka fa tlase ga maemo a a latelang:

- Go nna le seabe ga baamegi (Baagi, setšhaba le baamegi ba bangwe);
- Lekgotla / dikopano tsa Komiti; le
- Dikopano tse dingwe tsa setšhaba.

Maloko a setšhaba a ka nna teng le go tlhagisa dingongorego tsa one mo dikopanong tseno.

12.1. Dingongorego le Dipego

Leano le le Dirwang ka go Tshwaraganelwa la Tlhabololo kgotsa Integrated Development Plan (IDP), pego ya ngwaga le ngwaga le dithulaganyo tsa bajete di bulegetse maloko a setšhaba gore a tshwaele ka tsone pele ga e romelwa semmuso.

12.2. Mananeo a baithaopi le a baithuti ba ba katisiwang ba le mo tirong

Go na le pholisi ya go tsoma maloko a setšhaba gore a tsene mo dipatlhatirong tse di ntseng jalo.

13. GO TLHABOLOLWA GA BUKA YA DITAELO (KAROLO 14(2))

Mmasepala wa Kgaolo wa Frances Baard o ikarabela ka go ntšhwafatsa le/kgotsa go tlhabolola buka ya one ya ditaello morago ga lobaka lo lo sa feteng ngwaga.

14. GO BONWA GA BUKA ENO YA DITAELO (KAROLO 14(3))

Buka eno ya ditaello e teng ka dipuo tsa semmuso di le nne, tsone ke: Seesemane, Seaforikanse, Setswana le Sexhosa.

Buka ya ditaello ya mmasepala wa kgaolo e teng mo webosaeteng ya: www.francesbaard.gov.za,

le kwa Diofising tsa FBDM kwa 51 Drakensberg Avenue, Carters Glen, Kimberley, 8301.

Gape buka ya ditaello e teng ka dipuo di le nne tsa seaforika kwa mafelong a molao o batlang gore e bonwe kwa go one go ya ka karolo 6 ya Molao wa go Romelwa ga Dikhopi Tsa Dikgatiso Kwa Laeboraring, wa bo 54 wa ka 1997.